

AAN WAGENINGEN UNIVERSITEIT
NEEMT BIOLOGISCHE LANDBOUW
EEN VOLWAARDIGE PLEK IN

'DE OPLEIDING ORGANIC AGRICULTURE IS SPRINGLEVENDE'

Wageningen UR bestaat honderd jaar. De landbouw- en voedseluniversiteit heeft grote faam opgebouwd en staat al decennia aan de internationale top van fundamenteel en toegepast onderwijs en onderzoek. Een knappe prestatie. De universiteit liep er niet mee voorop maar vanaf de jaren tachtig begon 'alternatieve' landbouw een plek op te eisen. Hoe ziet het onderwijs in biologische landbouw er momenteel uit in Wageningen?

TEKST COR LANGEVELD | FOTO'S WAGENINGEN UR

ONDERZOEK

COMPLEX AGRO- ECOSYSTEEM IN INDONESIË

In zestien jaar Organic Agriculture (MOA) zijn er zo'n 370 studenten afgestudeerd. Allemaal deden ze afstudeeronderzoek en dit heeft veel interessante onderzoeksresultaten opgeleverd. De verslagen bestrijken vele terreinen. Om er een paar te noemen: biologische bedrijfssystemen, diergedrag en diergezondheid, biologische beheersing van ziekten en plagen in de plantenteelt, bodemgezondheid, consumentengedrag, rurale sociologie en voedselbeleid. Een van de interessante onderzoekslijnen waaraan veel MOA-studenten hebben meegewerkt is het complex Rijst-Eend-Vis-Azolla-systeem in Indonesië, dat in Wageningen werd geïntroduceerd door Uma Khumairoh, destijds MOA-studente, maar inmiddels promovenda bij Farming Systems Ecology. In dit systeem bindt de waterplant Azolla (kroosvaren) stikstof uit de lucht, en leveren rijst, eend en vis voedsel op voor menselijke consumptie. Van dit systeem wordt dankzij het onderzoek van de Wageningse studenten steeds duidelijker hoe het functioneert wat betreft de nutriëntenkringloop, de onkruidproblematiek, het gedrag van eenden in het systeem, en de potentie om te voorzien in de eisen die de lokale bevolking stelt aan haar dieet.

Naast landbouw richt het onderwijs zich tegenwoordig ook op andere aandachtsvelden. Opmerkelijk is dat nu klimaatverandering, behoud van biodiversiteit, verstedelijking en wereldvoedselvoorziening dagelijks in het nieuws zijn, de belangstelling voor landbouw weer lijkt te groeien onder een brede groep studenten.

Wageningen volgde maatschappelijke ontwikkelingen niet altijd op de voet. Toch drongen in de tweede helft van de vorige eeuw werken als 'Silent Spring' (Rachel Carson, 1962), 'Grenzen aan de Groei' (Club van Rome, 1972) en 'Our Common Future' (Commissie-Brundtlandt, 1987) ook aan de landbouwuniversiteit door. Ingegeven door de zorgen over de negatieve effecten van gangbare landbouw en de wens om daarvoor alternatieven te ontwikkelen, werd in de jaren

'80 de vakgroep Alternatieve Landbouw opgericht. Naast hun reguliere programma volgden studenten hier vakken over alternatieve landbouw. Kenmerkend was de aandacht voor landbouw in de breedtest zin, van plantenteelt en dierhouderijsystemen, tot fenomenologie en de principes van biologisch-dynamische landbouw.

De eerste opleiding biologische landbouw zag in de jaren '90 het levenslicht. De universiteit besloot om naast de reguliere, Nederlandstalige vijfjarige opleidingen enkele tweejarige, Engelstalige MSc-opleidingen te lanceren, waaronder Ecological Agriculture. Bij de invoering van het BSc-MSc-stelsel in 2002 werd het programma herzien en ging de opleiding verder onder de naam Organic Agriculture. BSc-studenten kunnen zich in Wageningen specialiseren in biologische landbouw via de minor Sustainable

Agriculture and Consumption en via keuzevakken.

Het MSc-programma Organic Agriculture duurt, net als alle andere Wageningse MSc-programma's, twee jaar. Het standaardprogramma omvat: cursorische vakken (studielast van acht maanden, doorgaans acht à tien vakken); beroepsvoorbereidend blok (twee maanden); afstudeervak (zes maanden); stage (vier maanden).

De individuele programma's van de studenten zijn thesis-georiënteerd en op maat gemaakt. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat een student met een niet geheel passende vooropleiding aan het begin nog enkele deficiënties wegwerkt. Verder zal een student die zijn afstudeervak doet op een agronomisch onderwerp andere voorbereidende cursorische vakken doen dan iemand die afstudeert in de marktkunde.

Kennismaking met biologische akkerbouw op De Lingehoeve van André Jurrius (Hemmen)

Daarnaast beoogt het programma verbanden te maken tussen disciplines (multi-/interdisciplinariteit), in het bijzonder tussen de natuurwetenschappen en de sociale wetenschappen, en gebruikt het daarbij een systeem- en ketenbenadering.

De studenten volgen drie verplichte gemeenschappelijke vakken. Integrated Natural Resource Management in Organic Agriculture benadert het beheer van hulpbronnen (met een centrale rol voor de bodem) voor plantaardige en dierlijke productie vanuit een geïntegreerde systeembenadering. Social Transformations towards -Sustainable Food Systems gaat in op organisatie van voedselketens en -netwerken in onze maatschappij en de veranderingen die daarin plaatsvinden. De Masterclass Organic Agriculture wordt grotendeels door de studenten zelf georganiseerd en vormt een platform

voor uitwisseling, discussie en reflectie op hun leer- en ontwikkelingsproces. In zogenoemde MOA-café's komen actuele thema's als de GMO-discussie of de toekomst van de landbouw aan de orde. Regelmatig worden ouderejaarsstudenten en werkgevers in de sector gevraagd om hun ervaringen te delen. Op deze manier wordt vormgegeven aan ervaren leren (experiential learning). Hierin spelen excursies ook een belangrijke rol.

In het beroepsvoorbereidend blok werken teams van ongeveer zes studenten uit verschillende opleidingen als 'ingenieursbureau' aan een opdracht van een externe opdrachtgever. Hierbij is er niet alleen aandacht voor het technisch uitvoeren van een real life-opdracht, maar werken de studenten ook bewust aan vaardigheden als communicatie, time management en persoonlijke ontwikkeling. Binnen zijn

Bij Remeker (Jan Dirk van de Voort, Lunteren) staat het hele bedrijfs-systeem in het teken van de productie van kwaliteitskaas

afstudeervak voert een student een onderzoek uit bij een van de leerstoelgroepen van de universiteit. De gebieden waarop dit gebeurt zijn divers: er wordt niet alleen onderzoek gedaan bij de populaire leerstoelgroep Farming Systems Ecology, ook bodemkwaliteit, dierlijke productiesystemen, entomologie, rurale sociologie en markt- en consumentenwetenschappen komen aan bod.

In 2002 startte Organic Agriculture met tien studenten: acht Nederlanders, een Pool en een Griek. In de loop van de tijd is de samenstelling en de omvang van de instroom veranderd. De meerderheid van de studenten is inmiddels niet meer afkomstig uit Nederland. We hebben studenten uit meer dan vijftig landen mogen verwelkomen, waaronder ontwikkelingslanden als Ethiopië, Nepal en Bangladesh. De jaarlijkse instroom is op dit moment rond de zestig studenten met een diverse achtergrond, uiteenlopend van landbouw en natuurwetenschappelijke BSc's tot bijvoorbeeld Economie en Voedingwetenschappen.

Onder de studenten vinden we principiële dromers naast pragmatische realisten. Wat de meesten met elkaar delen is de droom de wereld een stukje mooier te kunnen maken door van elkaar te leren en samen te werken met elkaar en met de natuur om ons heen. Ze zijn vastbesloten daaraan hun bijdrage te leveren. Ook de afgestudeerden vormen een bont gezelschap. Een aantal gaat verder in wetenschappelijk onderzoek, bijvoorbeeld bij een universiteit of onderzoeksinstituut. Daarnaast vinden we afgestudeerden terug in het bedrijfsleven, in beleid en advisering en als zelfstandig ondernemer.

De MSc-opleiding Organic Agriculture is springlevend en mag zich verheugen in een goede belangstelling van studenten met verschillende vooropleidingen die op zoek zijn naar een vervolgstudie. Tweemaal per jaar kunnen geïnteresseerden onze MSc-open dag bezoeken. Ook kunnen studenten een dag 'meelopen' na een afspraak met de studiekeuzecoach.

Cor Langeveld is studieadviseur en onderwijscoördinator aan Wageningen Universiteit.

Voor meer informatie en contact www.wageningenuniversiteit.nl of cor.langeveld@wur.nl.